

...jao Oružnik de Palma — misleći da je piščica prazna — potegne za vučac i pistolu i sruši fišek, koji poljeti ravnio u djevojku. Nato djevojka stvari na zemlju. Kao da oružnik nije tražio posledicu svoje sale, onda se prestrasi. Tom prigodom mu je ispalila iz ruke.

IZ VRHA KOD BUZETA.

Zadnji put smo van javili, kako su nekog iz Buzeta napale našeg vl. g. župnika i to kad je obavljao na groblju pog. i pok. Agapita, a ovo za to, što je izmolio za početke duše i svih pokojnika šest. — Očenjana. Mi znamo, da se nije smrtil pod pokojom. A strujom smrtili u crkvi na groblju svete Obrede. Jao njemu! Oblasti bi ga bili onih alatvalice i sudile mi. Mu — naučeni na orakov zakon i red — očekivali, da će i današnje italijanske vlasti uruđovati proti pozitivnim ruskimca toga, zagona i mira, ali do toga nije došlo. Oružnici, sud, općina ovo znaju, ali poštenu šutu. Sto to znaju? Zar još nisu našli jednog postenog paragrafa, da bi ih mogli strati u zator?

Citao sam u ovom novini, da je naša hrvatska škola zatvorena, jer nismo još znamo, a niti odimo da bude. M. i ostali školski djece imamo još bolju pamet i sve nego prije, pak mi želimo i zaštitevati, da nam oblasti (zapravo Buzet) ostavi pri miru našu hrvatsku školu. Ako ne vjeruj oblasti ovim našim riječima, mi ćemo im poslati izjavu sa našim potpisima. Malo ću koji odat uzmanjati,

Dakle, gospodo, ne dirajte u našu školu! Kada je već Istra bogata sloboda, nego slobodno bude u isti italijanski školi i nego slobodno dođe amf lanski Ital, učitelj (tā on neće naškoditi!) i nego slobodno ovu školu, polazi tako hoće, a mi ćemo našu djece dati u hrvatsku i hrvatskom učitelju.

Gospodarstvo

Sveti pšenice.

Nadošlo je doba sjetve ozimne pšenice. Ova je za nas južnjake iz kulturnog svakako glavnog žitarica, koja nam daje najbolji kruh. Pokušam se pravom ownu nazivaju kraljica žitarice.

Pšenica se dijeli u dvije slavne vrste: u pravu običnu pšenicu i punu (piruvicu). Piruvica je za nas samu zato važna, pošto spava i lava na lošem kamenitom tlu, gdje bi se pravna pšenica danovala samo slab prirod.

Od prave pšenice imademo opel silešiju vrsti, koje se dijele: a) u osinike ili brkule, b) u golde ili golice. Jedna i druga se kod nas u tri veka od pamtićiva s uspicom gaju. Osina ili brkule je rasireni. Sjeti se, može, šta se je naša starla brkula u toku vremena vrlo uveličala (đa generalisa), te nato zato ne može da nosi onog priroda, kakav nam je donasala vrilo, pa makar bilo nate loj tako dobro i to tako unutro obrađeno.

No nasa bi se starla pšenica dala popraviti u nekoliko godina posrednoj opremljenju, odnosno bireme, malihih biljaka, ali o tome će, provjeravši drugom prijodom.

Zadnjih 50 godina umeđu se je u Italiji, gdje se je odavno posvetovalo i poznavalo i gačenju pšenice, razvijala pažnja i poznavanje, a u Istri nekoliko deset vrsti pšenice. Nože izvrsno uspijevaju te nadmašujući u prizadje sve nose dorače vrst pšenice. Tačke 14 suone dobra vrste bili, ali su i slično sljedeće.

11. Edelstahl pšenica (Cereale). Krasnolikost i slijepost, ali i rastojanje klasične i debocirane, koja nam daje izvanjsko blago. Budući da raste do rijeke, domaća nam ženje upravo radi, kod se namazivanje trahom, a ispravljeno ženjivo način opet da usvijemo ili zasadiću kaksim postrižem usvojimo (činkvantinom, hidpljom, repom itd.). Za maglu je malo oksičlija, za to nek se sje, jer je manje vlažnija.

2) Rijetka (Riet). Visoka, jaka osinka velikog klasa i priljivo krupežnog ženja, koja dožije nešto kasnije od kolonije, ali ipak dostignoće to obilno rod. Odoljava (činkvintinom, hidpljom) te nam daje najbolje brašno. Najbolje prija snažno, vlažnije ito.

Kog jušnici životu nadje, Umiva ga hladnjom vodicom, Pričeću vinosom ervenjem, —
Namerica je namerila bila Na jumaku Orloviću Pavlu, I nježa je našla u životu: Desna mu je ruka odsečena, A i leva nogu do kolena, Vida mu se držicerice bele; Izmeđe ga je iz mnoge krevce, Umiva ga hladnjom vodicom. Pričeću vinosom ervenjem, I zažeže hlebom bijeličem.
Kad jumaku rana olakšale, Kada njenu srce zaigralo, Progorava Orlović Pavle:
Sestro draga, lijepe devojko, Koja ti je golema nevolja, Da prevrćeš po krvi jumaku? Koga tražiš po razboju mlada? Ili brata ili bratuceda, Il' po grehu starog roditelja? —

Veli niemu Kosovu devojku: — Dragi brate, delijo nezvana, Imala sam brata jednoga, Milog brata Mušića Stepana, Njega danas po razboju tražim. — Oj devojko, Stepanu po seko. Bratac ti je, sekao poštuju. U ogrăštu boja naivostega, — Kad to začu Kosovu devojku, Proti suze niz bijelo lice,

3) Fučenka (Fucense). Slična je Rjetovki, urodi obilje te dava takoder prvorvensko brašno. Ne potegne rade, ali nije tako otporna proti magli, zato nek se sije u manje vlažno.

4) Italijanska crvena golka (Gentilrossa). Krasnja pšenica velikog tamno-crvenog, dugog klasa i debelog zrnja. U snažnom tlu, ne obično obilan prirod. Dozrije malo kasnije. Ne potegne rade te je dosta otporna proti magli.

5) Bijela italijanska golka (Noce). To je pšenica ruskog podrijetla (Odesa), koja se u Italiji radi velike rodnosti i dobrog brašnara. Osetljiva je prilično proti magli, ali ne potegne, te se zadovoljava i sa slabijim tlim. Dozrije prilično ran, a kad je potpuno dozrije, to je tako rjeđe. Bijela italijanska golka je u pšenici ispozivana, a ipak vrlo vlažna stvar. Ako je vrijeme kod sjetve pšenice mokro ne štetiti lišta, samo da se može orati i braniti. Nek se sije obilato, ne mogućnost nekoliko dana tu ostaviti da malako slagnje, te se jedva, iza toga posije i pšenica pobraniti. Sipati pod vrgjan ili plug ne važi! To bi bilo opravdano jedino kod lakog pjeskavog tla.

Kod nas si se pšenica uopće omalo (rukama na stroku), dok se u naprednijem zemljama slijepi strojem (sijalkom) u redove, i to ne samo u mlađim i vecim posjednicima, nego i kod najmanjih seljaka. Ne posudjuj li dotični sejaci sijaku strojno, isposudi si ga na konj susjeda ili kod kataloga, da ga dobiti. Strojem posijana pšenica proradiće se na mlađem, nakonjemo, jednokrnomno mlinu, jednolicno je razvijati biljka, a što je pak glavljivo, takvim se načinom sijanja pristodi mnogo dragećinog sjenoma.

Kad će pak kod nas doći doba, da će bar oveći posjednik upotrebljavati sijalku?

ja za 10—10.50: 100 čehoslovačkih kruna za 64.25—64.75; 100 madžarskih kruna za 0.11 do 0.13; 100 njemačko-austrijskih kruna 0.0305 do 0.031250; 100 jugoslavenskih dinara za 24.80—25.50; jedan američki dolar za 21.25—21.40 i jedna lira sterlina za 97.60 do 97.90 italijanskih lira.

Politički pregled

Najvažniji dogadjaj u svjetskoj politici je svakako kapitalizacija Njemačke pred Francuskom. Orijaska borba tih dviju država zaključena je s potpunim porazom njemačkoga naroda. Sada je Franceska doživjela veći triumf u Versaillesu. Ondje je cijela Antanta sa svojim saveznicima diktirala poraženog njemačkog monarhiju vojnički mir, dok je u rukama pokrajnjima pobjedila isključivo Francusku.

U Versaillesu je pala njemačka militaristička monarhija na koljena pred nadmoćnim oružjem, ali njemački se narod nije smatrao pobijenim. Ispremijenje je formica svoje vladavine te preuzeo na svoja pleća ogromno breme reparacija. Ali netom su se porušili poltpisi njemačkih delegata na versailleskom mirovnom ugovoru, njemačka je politika započela novi rat. Dodešu nekravni, ali dosta opasni. S neplaćanjem reparacija te lorsiranjem produkcije na svim poljima njemačkoga ogromnoga gospodarstva kušali su da podigne Njemačku na prvotni stepen.

Već je izgledalo, da će to Nijemcima i uspijeći. Njemačka je propaganda znala skoro cijeli svijet uveriti, da Njemačka ne može da izvrši svoje obvezne i da treba revidirati mirovni ugovor. Amerikanci, Englez i Italijani potčeli su donekle da zagovaraju Njemačku. No Franceska se nije na to obazirala. Čim je uvidjela, da Njemačka ne će da plaća, odmah je daljao nađaj svojoj vojsci, da okupira Ruh. Okupacija je bila izvršena točno po sacrtu.

Otkad je Francuzi okupirali Ruh prošlo je već 9 mjeseci. Kad to vrijede Nijemci su se držali najstrojnijeg pasa u povijesti. Troskovanje višeg odstupanja, ili kvara, nečuvani. Njemačka je potrošila na hiljene marake za uzdržavanje neupolnenih ljudi, što je ga gospodarski upravo uništio.

Konačno su Nijemci uvidjeli, da je za njih gospodarski rat izgubljen, nacionalna disciplina na straži, pa su navijesili bezuvjetni prekid pasivnog otpora i poprimili francuske uslove.

O Bugarskoj je planula revolucija. Skoro po cijeloj zemlji vode se ogarčeni bojni između seljaka i redovnih četa. Besni pobunjenici ne prestaju rasteći. Krevati i ogurčani sukobi počinju svaki u izbjibljivosti bune. U pojedinih su mjestima vladine čete formalno potvrdile. Njegoski se bojni vode u cijelom području stare Zajore sve do Varne. Pobunjeni su seljaci, kojih ima preko 600.000, osvojili Lom, Pašman, Rusčuk, Vidin, Anatol, Gremadu, Ribnici i mnoge druge mjesto. U Čirpanu zadržiće jedan cigli pješadijski puš i jednu bateriju. Saobraćaj je obustavljen po cijeloj državi. U Vladimini je vojski došlo do velike pobune, jer se seljački sinovi, koji se danas vole pod vladinim oružjem, neće da bori nečije da se tako zadrži u vlasti.

Šta će da učini, da ti breskve ostane svježe? Izberi u nekoliko najzdravijih. Svaki Radom zavidi i fizi slijenog papira. Tački zavidi i breskve učinjene u rastopljeni žut vosak, ali je jednako izdržljiv i učin rastopljen. Sad više ne možeš udahnuti da dešpiši breskve, jer je padaju na kalvu polici i maci će da je tako zadrži u vlasti.

Kad se petrolej zapali lampu, Česte je gospodarski prečišćiti posude, u kojima je bio petrolej? Posade od stakla ili poreclane, u kojima je bilo petroleja očistiti će ovakvo:

Uzeti 10 dijelova rastopljenog vapna i smješi s jednim dijelom vapnog klorura. Dotičnu posudu isprati i onda čistom vodom ili pitom vodom ponovo osuši, nestal će s nje svaki i nabičniji zapal petroleja.

Kako će očistiti posude, u kojima je bio petrolej? Posade od stakla ili poreclane, u kojima je bilo petroleja očistiti će ovakvo:

Tuđa valuta na tržaškoj burzi, Jutro, dne 26. septembra t. g. moglo prodati ili kupiti:

100 francuskih franka za 137—137.50; 100 svicarskih franka za 283—287; 100 njemačkih marka za 15—0.25; 100 rumunjskih le-

Kao biser niz bijelo platno, Pa zakuka iz grla heloga:
— Avaj meni, do Božja miloga, Gde izgubili bira jednoga, Gde ostadob tužna i žalosna, Da judujem sve do vuka svoga!

A kada se mlađa napakala, Zaplakala i suza utrla, Besedila Orlović Pavlu:

— Mož li zneti, delijo neznama, Kada care priečeva vojsku? Kod prekrasne Samodrež crke? Sva se srpska priečeva vojska, A napisole tri vojvođe bojne:

Jedno jesti Milošu vojvodu, A drugo je Kosančić Ivan, A treće je Topčić Milane:

Ja se desih na vratima Radi brata Mustića Stepana, Kad pošeta vojvođu Milošu, Krasan junak na ovome svetu, Sablja me se po kaldri mu vuče,

Na glavi mu kalpak svile bele, Švilen kalpak, okovano perje, Na plećima kolasta azđija.

Obzare se i pogleda na me, Skidele Miloš kolastu azđiju, S plesća skide pe je meni dade:

— Na, devko, kolastu azđiju, Po čemu ćeš mene spominjati, A po birmi, po imenu mome;

Evo i idem pogluti dušo, U labuši, evo i festitoga,

Moli Boga, moja dušo draža, A i te dobra srca nadje, Uzeće te za Milana moja,

Za Milana Bogom pobratima, Koji me Bogom pobratio,

Vljinšom Bogom i svetim Ivovanom,

Ja ču tebi krene venčani biti. —

Za njim ide Kosančić Ivan, Krasan junak na ovome svetu,

Sabljaju se po kadmri vuče, Švilen kalpak, okovano perje,

Na glavi mu kalpak svile bele, Švilen kalpak, okovano perje,

Na plećima kolasta azđija, Švilen kalpak, okovano perje,

S plesća skide pe je meni dade:

— Na, devko, kolastu azđiju, Po čemu ćeš mene spominjati, A po birmi, po imenu mome;

Evo i idem pogluti dušo, U labuši, evo i festitoga,

Obazze se i pogleda na me, S rukice skide koprenu od zlata, S rukice skide pa je meni dade:

— Na, devojko, koprenu od zlata, Po čemu ćeš mene spominjati, Po koprenu po imenu mome;

Evo i idem pogluti dušo, U labuši, evo i festitoga,

Moli Boga, moja dušo draža,

Da te dobra srca nadje, Uzeće te za Milana moja,

Za Milana Bogom pobratima, Koji me Bogom pobratio,

Vljinšom Bogom i svetim Ivovanom,

Ja ču tebi rueni never biti. —

Za njim ide Topčić Milane, Krasan junak na ovome svetu,

Sablja mu se po kadmri vuče, Švilen kalpak, okovano perje,

Na junaku kolasta azđija, Švilen kalpak, okovano perje,

Ako vrata svilena marama, A na ruci koprena od zlata;

